



KULTUR PIXI

Information om kulturplanlægning i praksis

NR 1

April 2006

Få øje på de kreative kræfter



Introduktion til kulturplanlægning

Produceret af



horisont-amba

ISSN 1901-581X

I dette nummer

Behov for nye planlægningsmetoder
Kulturbåren fornyelse
Kulturplanlægning
Kulturkortlægning
Kulturstrategier



www.kulturplan-oresund.dk



Behov for nye planlægningsmetoder



Lia Ghilardi har skrevet teksten til denne Guide til kulturplanlægning.

Lia Ghilardi er konsulent for Inter-reg IIIA projektet: Kulturel Identitet..Kulturkortlægning. Kulturplanlægning i Øresundsregionen, 2005-07. Lia Ghilardi er international konsulent for kulturprojekter, bosiddende i London, England.

Behovet for udvikling af nye kompetencer inden for kulturkortlægning og kulturplanlægning for administrative medarbejdere og planlæggere i kommuner og regioner på begge sider af Øresund er identificeret som en nøgle-prioritet af Interreg IIIA-projektet **Kulturplan-oresund**.

Både i Danmark og Sverige er den offentlige sektors rolle i byplanlægning og kulturpolitik under gennemsyn, særligt hvad angår temaer som regional identitet og grænse-overskridende samarbejde. Gamle måder at tænke kultur og politikker fungerer mindre godt i et stærkt fragmenteret og sammensat samfund, som det vi i dag lever i. Disse nye prioriteter i politikkerne fordrer en nyvurdering af effektiviteten i de eksisterende service mekanismer – og åbner op for krav om nye ledelseskompetencer.

Denne guide er den første i en serie af ”lære-værktøjer”, der er designet for at møde behovet hos projektets partnere og andre, der ønsker at gøre sig bekendt med nye typer af kultur- og by planlægnings-værktøjer.

Denne manual er en komprimeret præsentation af metodikken i kulturplanlægning og dens mulige anvendelse på forskellige niveauer i udviklingen af byer. Guiden behandler også med de økonomisk, sociale og symbolske betydninger af kultur i gendannelse og lokalsamfundsudvikling gennem præsentation af en række eksempler på ”best practice” fra Storbritannien og andre steder.

Lia Ghilardi

Hvorfor kultur? Begreber og definitioner

Kultur er en hovedkraft til intellektuel fornyelse og menneskelig vækst og kan ses som omfattende al kreativ aktivitet, ikke kun traditionel eller ”fin” kultur, men også populær massekultur. (*World Conference on Cultural Policies, Mexico City, 1982*).

Antropologen Ulf Hannerz definerer kultur som ”de betydninger, som mennesker skaber, og som skaber mennesker som medlemmer af samfundet”.

I *The Long Revolution*, skriver den britiske kulturkritiker Raymond Williams, at kultur kan forstås som ”en særlig livsform, som udtrykker bestemte betydninger og værdier – ikke kun i kunst og læring – men også i institutioner og almindelig adfærd”.

Alle disse definitioner viser, at der er mere i kultur en blot en æstetisk komponent. I denne Guide vil der blive anvendt en pragmatisk definition af kultur, som omfatter, men også går videre end den præindustrielle kunst, og ser på nærmere på, hvor

kultur nu skabes og defineres (se også Colin Mercer). Så når vi taler om kulturplanlægning, tager vi udgangspunkt i et perspektiv om en meget bred, antropologisk definition af ”kultur” som livsform (*way of life*).

I denne definition har ”kultur” en materiel og en symbolsk værdi. Den omfatter kunst, men også *urban design*, stedets fritids- og underholdningsinfrastruktur, dets historie og kulturarv, og hele den kreative aktivitet, der føder den aktuelle kulturindustri.

Hvorfor en bred kulturkontext? Kultur er forbundet til samfundet, og det er i den bymæssige kontext, denne forbindelse løbende er forhandlet gennem de sidste tyve år.

De næste sektioner i denne Guide illustrerer de forandringer, der aktuelt påvirker kulturpolitik i den vestlige verden, og de forbindelser der skabes mellem kultur, livskvalitet og byudvikling.



The Lowry Centre, Salford Quarry, Greater Manchester

Kulturkortlægning

- ◆ Identificerer, scanner og optæller ressourcer
- ◆ Inddrager praktikker, værdier, betydninger og opgørelser
- ◆ Grundlag for planlægning af udvikling af:
 - ◇ Kulturarv strategier
 - ◇ Kultur og kulturarv turisme initiativer
 - ◇ Kultur og kreative virksomheder
- ◆ Identificerer styrker, svagheder, muligheder, trusler

Colin Mercer, 2005

Værdien af kultur

I de seneste år har der været en stigende erkendelse af kultursektorens betydning for byers økonomi og de mange direkte og indirekte måder, hvor tilstedeværelsen af kulturinstitutioner og –aktiviteter giver vidtspredte fordele, især fremme af byernes image.

Kulturaktiviteter, både traditionelle og nye, skaber **mening** eftersom de handler om at udtrykke, fejre og at nå noget. De giver krop til identiteten og værdierne af et sted. De udtrykker lokale særkender og kan forme social sammenhængskraft.

Kultur er forbundet med en høj **livskvalitet**. Derfor er der en tendens til, at markedsføring af en lokalitet fokusere på deres kulturelle tilbud, på tilstedeværelsen af kunstnere og kreative mennesker og kulturvirksomheder i almindelighed. På denne måde – ved at hjælpe med at skabe positive billeder – har kultursektoren en direkte virkning på investeringer udefra.

Kulturens rolle i turisme er central – sammen med natur, er kultur den primære årsag til at en besøgende kommer til et område. Turisme-

tilbud er nu i stigende grad fokuseret på, hvad der er unikt på et sted.

Turisme er en af hovedkilderne til økonomisk vækst for nogle lande (regioner eller byer). Internationale indikatorer peger på, at turister i mindre og mindre grad er interesserede i ”turistede” ferieområder og destinationer, og mere interesserede i steders unikke miljømæssige, kulturelle, kulturarvmæssige, etniske og historiske emner.

Kultur-turisme udgør i gennemsnit 6-8 % af BNP i Europa; så en god kultur-turisme strategi kan også tilfredsstille kravene om økonomisk vækst. Dette har omvendt afledte virkninger for den overordnede forbedring af kvaliteten i byernes kultur-ressourcer.

Der findes meget litteratur (udviklet over de sidste tyve år), som viser, at forbrug på kulturaktiviteter har en multiplikationseffekt med en faktor på gennemsnitligt 1,5 for indkomst og beskæftigelse med hensyn til lokale økonomier. Mennesker, der bruger de store kunstarter som teater, galle-

rier, museer, biografier og festivaler, bruger penge på offentlige transportmidler eller taxa, på måltider, på relaterede publikationer osv. Dette giver betydelige medium til langtidseffekter på den lokale økonomi mht. beskæftigelse, indtægt og nationalprodukt.

Udvikling af kulturindustri

Et bredere og mere strategisk tema end blot ”de økonomiske afkast af kunst” som traditionelt opfattet er accepten den nøglerolle den aktuelle kulturindustri udvikling spiller, fra publikationer til TV, video produktion og design.

Kulturindustriene siges at være den fjerde eller femte hurtigst voksende sektor i verdens udviklede økonomier – efter finansielle services, informationsteknologi, farmaceutisk produktion, biotek og turisme. I globale byer som London eller New York beskæftiger kulturindustriene mere end 500.000 mennesker. I begge disse byer ses investeringer i kultur som et hovedparameter for deres globale konkurrence strategier.

Kulturbåren fornyelse

Den stigende interesse for kultur, forbrug og image i byudviklingsstrategier er veldokumenteret, og fra sidst i 1980’er har byer med forskellige økonomiske funktioner i det europæiske hierarki brugt kulturpolitikker til at forbedre og udvikle deres interne og eksterne imagier. I nogle tilfælde er kulturpolitik blevet en slags markedsføring af stedet, med byer i konkurrence med hinanden ved at påkalde sig deres ejerskab til gamle mestre, fin arkitektur, rock begivenheder, fodboldhold og symfoniorkestre.

Dette sker, fordi byer under den øgede globaliserede konkurrence og frie markeds kræfter for investeringer og kapital-bevægelser er blevet mere i gang-sættende og bevidste om at skabe et positivt image udadtil, som kan omsættes til flere jobs for den lokale økonomi. Som *David Harvey* siger det: byer har brug for

kultur for ”at lokke kapital til”, og ”kultur-fornemmelsen” af en by må siges i stigende grad at være en afgørende tiltrækningsfaktor for nye vidensintensive (og andre) virksomheder.

I denne model, ses kulturaktivitet som katalysatoren og motoren for fornyelse. Aktiviteten har gerne en høj offentlig profil og citeres gerne som tegnet på regenerering. Aktiviteten er ofte design og konstruktion (eller genbrug) af en bygning eller bygninger for offentligt brug (in UK f.eks. Baltic and Sage Music Centre Gateshead, Tate Modern i London eller Lace Market i Nottingham), eller som sted for kreative virksomheder, genskabning af åbne rum (f.eks. festivaler, parader og store events), eller skabelse af kulturområder eller – kvarterer. Selvom denne type kulturstyrede fornyelse indtil nu har

Kulturkortlægning

- ◆ Skaber basis for
 - ◇ Bevarelse af identiteter
 - ◇ Symbolsk markering af steder
 - ◇ Udtryk for kollektiv hukommelse
 - ◇ Konsoliderer steder (lokale) i rummet af bevægelser (globalt)

Manuel Castells, The Informational City

været den foretrukne model for repositionering af metropoler og store byer på global skala, er der opstået spørgsmål ift. bæredygtigheden i disse udviklinger over tid. Særligt er der rejst tvivl i relation til de store udviklingers evne til at reflektere det specielle i det lokale liv og til at igangsætte et virtuost kredsløb, hvor økonomisk, social og kreativ udvikling går hånd i hånd.

Kulturbåren fornyelse: Temaerne

Hovedbekymringen omkring store kulturudviklinger, f.eks. kulturkvarterer) er det faktum, at lokale kulturer "pakkes" for at appellere til potentielle investorer ude fra, og ved at gøre dette bliver særlige lokale bylivsstile absorberet i den progressive renovering af bycentre. I nogle tilfælde er bycentret blevet udviklet som steder for turisme og kulturforbrug, mens omegnsområder er forblevet med deres gamle funktioner som sovebyer med nogle få nedslidte fritids- og kulturkvaliteter.

Denne post-moderniserings proces af byrummet har resulteret i en korttids-, ejendomsstyret byfornyelse; med et by scenarium karakteriseret af David Harvey som "voodoo byer", hvor bycentrenes genopbygning bruges til at dække over den langsomme nedbrydning af alting omkring centrum.

En yderligere fare er banalisering af både kulturproduktion og -rum. I dette scenarium, "alle vegne-by", forbruger *de besøgendes legeplads* endeløst det samme standardiserede produkt (den samme udstilling turnerer fra by til by, den samme kultur-event, eller drikke kaffe fra de samme cappuccino barer).

Denne tendens til at bruge kultur til fornyelse løber parallelt med en generel bekymring om, i det mindste i vestlige samfund, at globaliseringsprocesser kan bringe kulturpolitikker som nationale projekter i fare.

Det argument, der føres frem i denne debat, drejer sig mest om observationen, at økonomisk og politisk magt mere og mere overføres til internationale, kommercielle netværk i



et globalt "space of flow" (Castells, 1989) og dermed skaber et legitimitets-problem.

Hvor kulturpolitikker i Europa i sidste del af 1900-tallet blev udviklet i nationale samfund legitimeret af den langsomme og provokerede vækst af demokratiske politikker, er nationalstaten i dag som "et forestillet samfund", der appellerer til fælles interesser i form af kollektiv identitet, mening og formål (Anderson, 1991), konstant udfordret af en række *andre* "forestillede samfund".

Disse "sammenhængskraft baserede sociale grupper" (som den franske sociolog Michel Maffesoli kalder dem) erstatter vertikale og hierarkiske politiske modeller med et fragmentarisk kludetæppe af forskellige etniske, sociale, livsstilsorienteringer. Problemet er, at – uagtet denne myriade af forhåbninger og praktikker – nationale og overnationale institutioner forsætter med at operere gennem hierarkiske departementer, der ofte er fjernt fra lokale områders dynamikker og demokratiske praksis'er.

Dette er årsagen til, at der er behov for inkluderende, transparente og ansvarlige former for udførelsesmekanismer i styring af byer.

Politikerne vender sig især i retning af integrerede tiltag omkring kultur og indretning af lokalområder. Deres argument er, at for at være effektive må lokale kulturplaner være tilknyttet alle de forskellige aspekter på livskvalitetsdagsordenen. Strategier er i stigende grad også optaget af spørgsmål som: hvem henvender denne offentlige kultur sig til? Hvis værdder repræsenterer den i en verden af mobilitet og konstant skiftende sociale og kulturelle bånd?

Antagelsen er, at kunst og kultur ikke kun skal ses as produkter, der skal forbruges, men også som processer og systemer, der er en del af lokalsamfundet. Med andre ord: på et tidspunkt, hvor kultur bliver strategisk i sine forbindelser med erhvervslivet, kommunikation, identitet og civilsamfundet, bør kulturplanlægning handle om *borgerskab*.

Denne guide lægger op til, at kulturplanlægning (som diskuteret fra de tidlige 1990'er i Nordamerika, Australien og Europa - se McNulty, 1991; Mercer, 1991, 1996 og 2002; Bianchini, 1990 og 1997; Ghilardi, 1997 og 2001) er et muligt alternativ til både kulturpolitisk styrede byfornyelsesstrategier og traditionelle kulturpolitikker.

Kulturkortlægning

- ◆ Opmuntrer og fordrer
 - ◇ En parthaver udforskningkultur og ethos
 - ◇ Værktøjer der styres og raffineres af lokalsamfundene
 - ◇ Strategiske partnerskaber for kulturudvikling lokalt

Colin Mercer, 2005

Kulturplanlægning. En definition

Kulturplanlægning som metodetilgang er fremkommet over de sidste femten år som en måde at sætte politikerne i stand til at tænke strategisk omkring brugen af lokalområdets kulturressourcer i forhold til en bred vifte af offentlige myndigheders ansvarsområder. Ved at forbinde kultur og andre aspekter af det økonomiske og sociale liv, kan kulturplanlægning blive brugbar for at skabe udviklingsmuligheder for hele lokalsamfundet.

Når man skal nærme sig en definition er det vigtigt at understrege, at kulturplanlægning ikke er "planlægning af kultur", men en kulturfølsom, antropologisk forståelse af byplanlægning og -politik (Bianchini og Ghilardi, 1997), og mens kulturpolitikker har et sektorfokus, handler kulturplanlægning om et områdes muligheder.

Modsat traditionelle kulturpolitikker, der stadig baseres hovedsageligt på æstetiske definitioner af 'kultur' som 'kunst', bygger kulturplanlægning på en bred definition af kulturressourcer, som består af følgende elementer:

- ◆ Kunst og medie aktiviteter og institutioner
- ◆ Ungdomskulturer, etniske minoriteter og andre 'interessante grupperinger'
- ◆ Arven, inklusiv arkæologi, gastronomi, lokale dialekter og sædvaner
- ◆ Lokale og eksterne billeder og opfattelser af en by, inklusiv måderne de skifter gennem historien og hvordan de kan opfattes af forskellige grupper af befolkningen; f.eks. børn, bestemte etniske grupper, og ældre.
- ◆ Naturen og de menneskeskabte miljø, inklusiv de offentlige og åbne landskaber
- ◆ Mangfoldigheden og kvaliteten af fritids-, kultur-, spise-, drikke- og underholdningsfaciliteter og aktiviteter
- ◆ Lokalmiljø og institutioner for intellektuel og videnskabelig innovation, inklusiv universiteter og private forskningscentre

- ◆ Udbuddet af lokale produkter og kompetencer inden for håndværk, produktion og service, inklusiv lokale madproduktioner, gastronomi og design traditioner.

Hovedformålet med at anlægge denne nye tænkemåde er at se, hvordan disse samlede kulturressourcer kan bidrage til et områdes integrerede udvikling, hvad enten det er et lokalområde, en by eller en region. Ved at sætte kulturressourcerne i centrum for strategisk udvikling, kan der skabes tovejs relationer mellem disse ressourcer og enhver offentlig politik - på felter gående fra økonomisk udvikling til boliger, sundhed, uddannelse, social service, turisme, byplanlægning, arkitektur, bylandskabsdesign, og kulturpolitik.

Derfor skærer kulturplanlægning også gennem det, der skiller offentlig, privat og civilsamfundssektorer, forskellige institutionelle bekymringer, og forskellige typer af viden og professionelle fag. Som følge heraf kan kulturplanlægning opmuntre kreativitet og innovation i kulturproduktion, f.eks. gennem inter-kultur, samarbejde mellem kunstnere og forskere, og grænseoverskridelser mellem forskellige kulturformer.

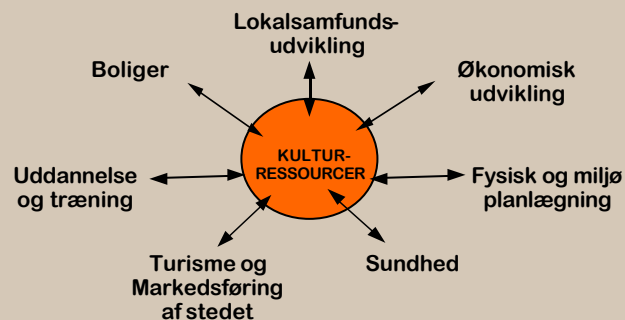
Den *kulturfølsomme* måde at tænke på stammer fra en tradition af ra-

dikal planlægning og humanistisk management af byer, der vandt frem i 1960'erne med Jane Jacobs i spidsen. Jane Jacobs argumenterede for, at byer er produkter af vore egne aktiviteter, og problemer med at håndtere dem skyldes, at planlæggerne kun kan rumme en bys forskellige brug et ad gangen, i kategorier.

Jacobs så byen som et økosystem bestående af fysiske-økonomiske processer, der interagerede med hinanden i et naturligt forløb. Under sin udvikling af sin idé om byen som et levende system, anerkendte Jacobs indirekte sin gæld til den skotske biolog og filosof Patrick Geddes, der i begyndelsen af det 20. århundrede importerede idéen om den "naturlige region" fra fransk geografi. Geddes mente, at planlægning måtte begynde med en undersøgelse af ressourcerne i en sådan naturlig region, hvis ingredienser var *arbejdemennesker-sted*, og de menneskelige påvirkninger af det, og de deraf følgende kompleksiteter i kulturlandskabet.

Idéen med et område som et levende økosystem bestående af mangfoldige ressourcer, der skal undersøges og anerkendes af det lokale samfund, før strategier kan virke, er i meget god overensstemmelse med implementering af kulturplanlægningsstrategier.

Kulturplanlægning har som sin kerne et geografisk områdes kulturressourcer, der indgår i alle aspekter af lokal udvikling:



Diagrammet viser hvordan sammenhænge kan visualiseres

Kulturplanlægning. Ingredienserne

I mange europæiske byer er der i dag, i det mindste teoretisk, en stigende anerkendelse af lokale kulturressourcers vigtighed. For eksempel har regeringen i England opmuntret alle lokale myndigheder til at udforme en Lokal KulturStrategi (LCS) ved udgangen af 2002, beregnet på at integrere kulturressourcer ind i lokal økonomi, uddannelse, miljø, turisme, social og sundhedspolitikker. LCS var ikke obligatorisk for lokale myndigheder, men indgik som en del af *Best Value* opgørelser.



Så såvel som at være fortsat "anti-demokratisk" er denne vedholdende tendens til at fokusere på fortiden og at repræsentere steder som kulturmæssigt ens og modvirker byers behov for at generere innovative løsninger og økonomiske muligheder for sine indbyggere.

Kulturplanlægningstiltaget er udviklet for at tackle sådanne emner. Kulturplanlægningsstrategier fordrer i særdeleshed som handleforudsætning en forståelse af både et steds dynamikker og hvordan mennesker opfatter deres omgivelser.

Dog viser undersøgelser af, hvad disse lokale kulturstrategier baserede sig på, at der er en overvældende vægt lagt på at møde givne mål, og slet ikke nok på at udforske den uformelle aktivitet, behovene og ønskerne hos både individer og grupper i civil samfundet (en mere detaljeret diskussion af de britiske kulturstrategier indgår i den senere gennemgang af aktuelle praktikker i kulturplanlægning i dette blad). Som et resultat er de fleste af disse strategier ikke meget mere end tomme stiløvelser.

Yderligere er det meget få byer, der har en præcis forståelse af deres image, ikke kun nu, men også historisk. Dette er vigtigt, fordi tre-fire hundrede år gamle billeder stadig kan have en resonans og bruges til at udvikle præcise kultur-initiativer og promoveringsstrategier for en by. At forske i lokale images betyder at studere deres mange facetterede komponenter, fra vittigheder og "almindelig visdom" til sange, film, litterære præsentationer, mytologi og mediedækning.

Dette indebærer, at der skal tillægges meget mere opmærksomhed på menneskers livserfaringer, fornemmelser, følelser og deres velbefindende end på infrastruktur og bygninger. Denne tilgang til kulturplanlægning har to karakteristika:

Kulturkortlægning Kulturstrategi opbygning

Kulturkortlægning. Kulturstrategi

Kulturkortlægning er en forudsætning for at identificere, kanalisere og derefter udnytte potentialer og går ud på at gennemføre a vidtgående gennemgang eller kortlægning af muligheder baseret på at udforske de særlige kulturførdele på et givet sted: Hvordan et sted er udformet, hvordan stedet føles, hvordan det opfatter sig selv baseret på dets lokale kultur. Sådanne bredspektrede kortlægninger af den lokale kultur

kan give vital information til politikere og planlæggere om den bedste måde at imødekomme de lokale behov mere effektivt og maksimere muligheder.

At bakke op om og forbinde disse ressourcer med tværforvaltnings- og tværsektor samarbejde, er også en vigtig del af enhver kulturplan. Dette fører videre til den anden bestanddel af kulturplanlægning:

Kulturstrategi opbygning

Potentielle ressourcer skal placeres i en tidsramme, hvor handlinger, der kan virke som effektfulde katalysatorer, bliver identificeret. Steder, der succesfuldt bruger kulturplaner tager kontrollerede risici. De har et stærkt, men udviklet lederskab og har en klar idé om, hvor de skal hen.



**Der skal tillægges
meget mere opmærksomhed på
menneskers livserfaringer, fornemmelser,
følelser og deres velbefindende
end på infrastruktur og bygninger.**

Kortlægning af de lokale kulturressourcer

Kulturkortlægning er en oversigt over et steds ressourcer. Denne skal gennemføres for der kan fastlægges en kulturstrategi. Kortlægningen kan bedst gøres ved at bruge kvantitative og kvalitative metoder. Tabellerne nedenfor opsummerer den foreslåede kortlægningsmetodik.

Som tabellerne viser, skal kortlægningen rumme den symbolske, den miljømæssige, den sociale, den uddannelsesmæssige, den kulturelle og den politiske sfære. På denne måde kan kortlægning være en mulighed for lokalsamfundet til at deltage i skabelsen af strategier

ved frit at udtrykke behov og forventninger. Det er derfor kortlægningsteknikken i sidste ende også kan bidrage til at tackle kulturel diskrimination og udstødelse.

Kvantitative data	Befolkningsprofil	Etniske grupper og indvandrersamfund profiler	Natur og menneskeskabt arv profil	Eksisterende kulturfaciliteter og -institutioner	Turisme og fritidsprofil	Kunstnerprofil	Kunstrelateret erhvervsprofil	Kulturerhvervsprofil
Outputs	Analyse af statistisk og demografi	Analyse af trends og statistikker plus geografisk vurdering af grupperinger	Vurdering af antal, lokalisering, adgang og brugsniveau	Vurdering af antal, lokalisering, adgang og brugsniveau	Analyse af trends, deltagelsesmonstre samt vurdering af antal, lokalisering, adgang og brugsniveau. Festivaler og events.	Analyse af data om folk, der er involveret i kunstnerisk aktivitet per subsektor	Aktivitetstype, antal og størrelse af virksomheder, antal ansatte, type af marked. Koncentrationsniveau og geografisk spredning	Samme som kunstrelateret erhvervsprofil, men også analyse af grupperinger

Kvalitativ viden	Stedets ånd	Lokale kulturforestillinger	Kulturgupperinger	Strategi revision	Behovsanalyse Produktionskæde analyse	Vurdering af potentielle strategiske partnere
Outputs	Analyse af hvad der giver et sted dets identitet og karakter. F.eks. analyse af lokale turistbrochurer, traditionel litteratur, sange, Markedsføringsmateriale om stedet	Opfange de usynlige værdier, overbevisninger og mytologier, der former ethvert kultur-aspekt. Analyse af den lokale historie, objekter, monumenter, og deres betydning. Analyse af lokalrådets aspirationer og opfattelser af området.	Analyse af særlige etniske og interessegrupper, der karakteriserer et område, men også analyse af formelle og uformelle netværk og foreninger. Deltagelsesniveauer og emner i relation til adgang.	Analyse af eksisterende politikker og strategier som har forbindelse med kultursektoren i bred forstand. Dette kan omfatte bystrategier, økonomiske strategier, kulturarvs- og kulturerhvervsstrategier, og lokalplaner. Analyse af mulige sammenhænge mellem politikker er også vigtig.	Analyse af specifikke behov i kultursektoren. Analyse af adgang og begrænsninger. Dette trin af kortlægningen involverer også en vurdering af det stede, den lokale kulturproduktionskæde befinder sig på, fra potentielle til fordeling, modtagelse og markedsføring.	Identifikation af partnere og interessegrupper, der kan inddrages i at tegne en lokal strategi.

Opgaven med at kortlægge kan udføres ved at bruge en række forskellige værktøjer, gående fra brug af kunstneres kreative kompetencer til antropologiske, etnografiske forskningsmetoder, og anvendelsesformer for deltagerinddragende aktioner hentet fra by-design disciplinen.

Hvad der er vigtigt i afdækningen af et steds ressourcer er, at processen er transparent, demokratisk og inddragende. Sidst, men afgørende, skal kortlægningen afsluttes med udvikling af en strategi – og må ikke ende op som en tom akademisk øvelse. I modsat fald kan der

skabes forventninger, som hvis de ikke følges op af handling, kan skabe modstand hos dem, der vil få mest gavn af kortlægningen.

LÆS MERE OM INTERREG IIIA PROJEKTET PÅ

www.kulturplan-oresund.dk

Opbygning af kulturstrategi

Enhver strategiudviklingsproces er kompleks og tidskrævende. Den involverer forskellige færdigheder og ekspertise, and den tager almindeligvis et godt stykke tid fra startpunktet til implementeringen. En kulturplanlægningsstrategi er en proces, hvor der bygges både consensus og lederskab. Og som sådan følger den sandsynligvis forskellige mønstre, afhængig af de lokale forhold, ambitioner og ressourcer. Der er et antal stadier, strategien skal gennemgå, før den er fuldført. Her følger et forslag til de opgaver, der indgår, sammen med tiden der skal bruges for at færdiggøre hver opgave.



Trin 1: Forberedelse (2-3 måneder)

Dette involverer dannelsen af en interesseret Partnergruppe, som vil lede formuleringen af formålet, klargøre målene, tildele midler og udvikle strategien. Ideelt set skal Partnergruppen omfatte repræsentanter fra de lokale myndigheder (både valgte politikere og embedsmænd), men også repræsentanter fra de forskellige lokale organisationer, der opererer i kultur-, social- og frivillighedssektorerne. Medlemmerne af Partnergruppen vil være nødt til at udføre forskellige roller (projektmagere, forskere, strategiske tænkere, koordinatore, finansielle rådgivere, kreative konsulenter, etc.) og er nødt til at komme fra forskellige fagområder og forvaltninger, gående fra kunst og kreative virksomheder til økonomisk udvikling, planlægning, byfornyelse og lokalsamfundsudvikling.

Trin 2: Konsultation og undersøgelse (3-4 måneder)

Dette er grundlæggende kortlægningsstadiet og skal følge de teknikker, der tidligere er beskrevet.

Trin 3: Analyse (2-3 måneder)

Når kulturkortlægningen er gennemført, skal både besvarelser og resultater fra undersøgelsen analyseres. På dette trin vil nøgletemaer blive identificeret (f.eks. forståelsen af kultursektoren og hvilke huller og barrierer der er). Lokalsamfundsbehov, ambitioner og opfattelser vil også vise sig.

Trin 4: Skabelse (2-3 måneder)

Det er på dette trin de strategiske dilemmaer vil komme frem til overfladen. Enhver kortlægning (hvis den er gennemført på en engageret måde) vil opkaste temaer, der skal diskuteres i Partnergruppen. Om der skal fokuseres på bycentrum eller periferien, at fremme flagskibsprojekter eller lokalsamfundsprogrammer, eller opmuntre kulturproduktion gennem infrastruktur og kuvøse initiativer i stedet for investering i højtprofilerede korttipsaktioner målrettet på at tiltrække turisme, er nogle af de dilemmaer der almindeligvis kommer op. Diskussionen af de temaer, der kommer frem som følge af kulturkortlægningen skal føre til formuleringen af en skitsestrategi. Skitsen skal godkendes både af de valgte politikere og medlemmerne af Partnergruppen.

Trin 5: Konsultation (2-3 måneder)

Skitsestrategien skal derefter sendes rundt til konsultation både internt (i den berørte administrative instans) og eksternt blandt lokale interessegrupper. Vigtige lokale kulturorganisationer og medier bør også involveres for at sikre, at oplægget cirkuleres bredt.

Trin 6: Færdiggørelse og igangsættelse (2 måneder)

Efter at have indsamlet alle besvarelser består denne fase i at genredigere og tilføje til skitsen. Når den endelige version er blevet godkendt af de valgte politikere, og der er lavet et offentligt sammendrag, er strategien klar til at blive gennemført. At have et dokument betyder dog ikke, at strategien er fastmejslet i sten, og der vil sandsynligvis komme løbende rettelser. Nøglen er at sikre en grad af fleksibilitet, så nye prioriteter og ambitioner (eller særligt ny lovgivning) kan introduceres. Det er yderligere på dette trin, at fremtidige monitoreringsmekanismer drøftes, så strategien kan forblive på sporet. En strategi skal for at blive succesfyldt gennemført sikre samarbejde og entusiasme fra en bred kreds af mennesker og organisation i byen eller regionen. Forhåbentlig er denne støtte allerede opnået ved kulturkortlægningen, men en højtprofileret igangsættelse vil yderligere udsende et positivt signal om forandring til dem, der måske ikke har været involveret i processen fra starten.

Principper

En kulturplanlægningsstrategi er kun så god som sin kortlægning. Dette er en proces for "at få viden om" et steds ressourcer og derefter knytte denne viden an til nye initiativer og partnerskaber, der kan skabe yderligere værdi til potentialet. Så det første princip for en kulturplanlægningsstrategi er at være *base-ret på behov, ambitioner og potentiale*. I de forskellige interessegrupper, der er tilstede i en by eller en region. Derfor er det centralt for strategien at sikre en meningsfuld lokal konsultation. Dette sikrer fælles ejerskab.

For at lykkes (og i sidste ende konkurrencedygtig) skal en kulturplanlægningsstrategi også søge at *udfordre eksisterende "modtagne" opfattelser* om stedets kultur og styret af en særegen lokal vision, hvor adgang for alle opfostres.

En kulturplansstrategi skal bygge på en *holistisk synsvinkel* snarere end et service eller forvaltnings-syn, og den bør ikke være bundet af et særligt forvaltnings- eller udvalgsansvar. Den bør skabe forbindelser til andre eksisterende planer, og den skal forsøge at *bygge bro* mellem forskellige lokale kredse og interessegrupper, så det undgås at duplikere opgaver, og så ny energi sprøjtes ind i udformning af strategier og nye innovative idéer kan udforskes og gennemført.

Som beskrevet ovenfor er kulturplaner resultatet af en proces og kræver aktiv deltagelse fra forskellige lokale aktører. Af denne grund er de et langt skridt fra den bureaukratiske opgaveløsning, som nogle politikere og planlæggere indtil nu fejlagtigt har forbundet med kulturpolitik. Den efterfølgende artikel omhandler en gennemgang af praktiske implementeringer i forskellige kulturkontekster og geografiske lokaliteter i og uden for Europa.

*Fra præsentation af
Brian Michell,
Indian YMCA,
London*

Creative Futures Southey Owlerton, Sheffield

Actions to make a difference...

- Recruit and train local people - increase their capacity and understanding
- Always meet communities on their own ground and their own terms
- Listen + make sure you understand people's concerns
- Use artists to work with people on developing their vision, exploring problems + solutions
- Let residents share in making decisions

Creative Futures Southey Owlerton, Sheffield

Real Community Planning



Creative Cultures

Creative Futures Southey Owlerton, Sheffield

Engaging communities?

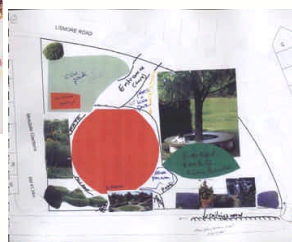
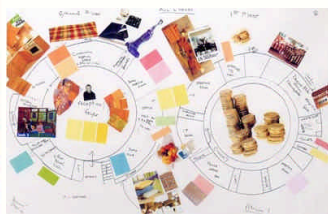


Creative Cultures



Creative Futures Southey Owlerton, Sheffield

So you get from this...

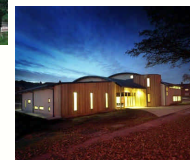


Creative Cultures

Creative Futures Southey Owlerton, Sheffield



To this...



Creative Cul

Creative Futures Southey Owlerton, Sheffield

Impossible to reach young people?



Well, culture can...



Creative Cultures

Kulturplanlægning - aktuelle tiltag

Opfattelsen af kulturplanlægning, som den er brugt både i USA (siden 1970'erne) og Australien (siden midt 1980'erne), er stadig relativt ualmindelig i europæisk "policy making".

Hvor begrebet i USA kan følges tilbage til civilsamfundsprogrammerne i New Deal og til en stærk tradition for kunstcentre i lokalsamfund, er det i Australien forbundet med kulturudvikling i lokalsamfund i 1980'erne og til den lokale autonomi delegeret fra de federale regeringssystemer til lokale myndigheder, som derfor kunne køre deres uafhængige kulturudviklingsprogrammer.



The Arnolfini Gallery in Bristol

Arbejdet i *Partners for Livable Communities* er eksempler på, hvorledes det er gennemført i USA. Partners for Livable Communities (PLC) er et internationalt netværk af mere end 1000 organisationer, der arbejder for at forbedre velværet i lokalsamfund gennem økonomisk udvikling, social lighed og livskvalitet. Gennem udgivelser, networking, lederskabstræning og teknisk bistand. PLC arbejder med at skabe realistiske strategier og kreative programmer for dets medlemmer. Siden de tidlige 1990'ere har PLC udviklet en serie af initiativer, der skal vise hvorledes goder – kunst og kulturinstitutioner, lokalt baseret kunst og kulturcentre, og individuelle kunstnere og kunsthåndværkere – kan blive værdifulde

ressourcer og forandringsagenter til løsning af sociale og økonomiske problemer.

Anvendelse af kulturplanlægning kræver *en koncentreret bestræbelse støttet af partnerskaber*, og PLC har valgt at arbejde med små-skala initiativer rodfæstet i geografisk afgrænsede byområder. PLC's tiltag er baseret på den antagelse, at i meget nedslidte områder er behovet for at vise umiddelbare resultater sådan, at der ofte ikke er tid til at opbygge store partnerskaber, der er i stand til at operere uden for de lokale grænser. Overordnet, er størrelsen af PLC's projekter en gevinst for organisationen, som fortsætter med at vokse og at lære fra implementeringerne.

Som et resultat af en generel reduktion i de offentlige midler til kultur, kulturforskning og dens implementering er der i Europa over den sidste halve snes år ofte lagt vægt på den økonomiske betydning af kunst og kulturaktiviteter. Politikovervejelserne har mest drejet sig om udvikling af kulturerhverv, en opbygning af en europæisk moderne kommunikationsinfrastruktur og udvikling af kulturturisme med en særlig vægt på beskæftigelseeffekter og betalingsbalance gennem en cirkulation af kulturprodukter mellem landene.

Dog har der også været nogle forsøg på at udvikle mere integrerede kulturplaner. Især er Storbritannien et godt sted at gæste for at se nogle interessante politiktiltag.

Som et af de lande, der har eksperimenteret meget gennem 1980'erne med kulturstyret revitalisering, har Storbritannien gennem den sidste halve snes år fortsat forskning i integrerede politikker udformet med henblik på at styrke livskvaliteten i lokalsamfund.

Især er den nuværende Labour regering optaget af at opmuntre lokale myndigheder til at udvikle *kulturstrategier* med det formål at integrere alle kulturservicer endnu mere. I juni 1999 udgav *Department for Culture, Media and Sport*

"Local Cultural Strategies: Draft Guidance for Local Authorities in England", hvor alle lokale myndigheder blev opfordret til at udvikle en kulturstrategi i løbet af 2002.

Selvom begrebet "kultur" i denne vejledning omfatter alle de offentlige servicere, lokale myndigheder traditionelt har haft ansvar for (kunst, sport, biblioteker, museer, kulturarv), anbefalede vejledningen også at politikere og planlæggere skulle fokusere på lokalsamfundets behov, efterspørgsel og ambitioner, og udvidede dermed betydningen af "kultur" væsentligt.

Som *Department for Culture, Media and Sport* formulerede det: "Vi mener kultur både omfatter inkluderingen af strategien og nødvendigheden af at tænke ud over de traditionelle grænser, forvaltninger og ydelser. Hvad der betyder noget er, at det overordnede formål om at fremme områdets kulturelle velbefindende opnås. (DCMS, 2000, 2.4).

Hvis dette er tilfældet, kunne det se ud til, at tiden for kulturplanlægning er kommet, i det mindste i en politisk kontekst. Alligevel er der en række temaer, der rejser sig fra britiske kulturstrategier, og som mest drejer sig om de forhindringer, der dukker op i forbindelse med de partnerskaber, der skabtes for at udvirke den brede DCMS dagsorden (ofte i storbyområder med lille kultur sammenhængskraft). I disse områder er den lokale politiske kultur tit svag og de mange partnerskabsorganisationer, der er udformet til at bygge bro mellem de lokale myndigheders forvaltninger og sektorer, mangler tid til at udvikle en fælles læring før de forventes at levere. I mange tilfælde er kulturstrategier derfor blevet ret banale og kulturelmæssigt uspecifikke.

I tillæg til dette betyder koncentrationen på resultater og "at få tingene gjort" ofte, at kulturpraktikkerne på gulvet ignoreres eller ikke findes relevante for det overordnede formål med at bringe en

lokalitet ind på den nationale (og internationale) kulturarena. Denne manglende opmærksomhed for de unikke lokale kulturressourcer (og netværk) bringer argumentet om legitimitet tilbage i forgrunden, sammen med et behov for mere inkluderende praksismodeller (sådanne som Kulturplanlægningsguiden introducerer).

Et succesfuldt eksempel på sådanne integrerede modeller (og en der refererer eksplicit til kulturplanlægning) er *Bristol Cultural Development Partnership* (BCDP).

Bristol Cultural Development Partnership blev etableret i 1993 mellem Bristol City Council, Bristol Chamber of Commerce og lokale kulturorganisationer som South West Arts for at skabe og iværksætte et organ til at arbejde med en langtidstrategi for kulturudvikling i byen. Siden da har BCDP udviklet en række af nyskabende projekter så som en årlig kortfilm festival Brief Encounters, skabelsen af Watershed Media Centre, og Amolfini galleriet for nutidskunst, som har spillet en afgørende rolle i udvikling af havneområdet.

Bristol er den førende by i sydvest England og et kompetencecenter inden for rumfart, uddannelse, finansiel service, medier, ny teknologi, kunst og kultur. I dag er byen en stor aktør på den europæiske arena. I hjertet af alt dette har været fremme af en bedre livskvalitet for alle. Bæredygtighed er et nøgleprincip i byens transport og erhverv, og kunst og kultur bruges både til at redefinere Bristols identitet for dens indbyggere og til at tiltrække gæster.

Det årelange partnerskab mellem offentlig, privat og civilsamfund sektorerne har været centralt for denne succes, og BCDP er et af disse. Partnerskabet fortsætter med at formidle nye projekter (gående fra større projekter til mindre initiativer), som er indpasset i en langtidstrategi om at sammenknytte by-, økonomisk og lokalsamfundsudvikling.

Bristol eksemplet er helt sikkert et naturligt fremskridt i Storbritanni-

ens bevægelse henimod implementeringen af lokale myndighedsydelse på tværs af sektorer og forvaltninger, der er involveret i kultur og lokalsamfundsudvikling. Der er dog en række udfordringer, der mangler at blive tacklet. Som Kate Oakley for nyligt udtrykte det: Vi mangler at skabe lokalt ansvarlige, videnstunge organisationer, der har et finansielt grundlag og politiske muskler til at skabe forandring, men som også har evnen til at lære at forstå disse forandringer og knytte dem tilbage til lokale behov. (Oakley, 2003)

Ideen med at placere kultur i centrum af lokal udvikling for at skabe betingelser for borgerskab udtrykkes også i anbefalingerne fra *Scottish Culture Commission* i deres gennemgang af Scottish Cultural Strategy. Kommissionen (der netop har færdiggjort en 1-årig gennemgang af strategien) anbefaler, at direktøren undersøger muligheden for at etablere lokale myndighedsdrevne kulturplanlægningspartnerskaber som et middel til at give alle skotske borgere kulturrettigheder og berettigelse. Hvis dette gennemføres, kan disse partnerskaber give konkret vidnesbyrd om kulturplanlægnings kapacitet til at opnå resultater på områder så forskellige som byfornyelse og social og human kapitaludvikling. Derfor er det vigtigt, at Interreg IIIA projektet: *Kulturel identitet. Kulturkortlægning. Kulturplanlægning i Oresundsregionen* udvikler måder at monitorere den skotske udvikling over det næste år.

Andre steder i Skandinavien er der også udvikling af pilot strategier i gang. I Sverige for eksempel arbejder *Landstinget Kronoberg* med Småland regionen for at udvikle en pilot kulturstrategi, der involverer de seks kommuner, som udgør amtet. Formålet med strategien er principielt at øge profilen af den lokale kultur (i bred forstand) infrastruktur gennem et mix af "kuvøse", træning og markedsføringsaktioner. Strategien vil tillige omfatte aktioner med det formål at skabe livskvalitetsforudsætninger

for at tiltrække nye mediefirmaer og kreative mennesker til området. Et nøgleaspekt i strategien er den (igangværende) dybde kortlægning af lokale ressourcer og etablering af en Partnerskabsgruppe. Udover at identificere et sæt af målrettede aktioner, der skal iværksættes når kortlægningen er gennemført, skal Partnerskabsgruppen (der består af nøglepersoner fra hver kommune, kulturinstitutioner, direktører fra økonomiske, kultur, turisme og markedsføringsorganisationer og forvaltninger i amtet, frivillige organisationer, og politikere der er sympatisk indstillede over for ideen om kulturplanlægning) også stå i spidsen for formulering af en vision for amtet for de næste 10 år.

I den svenske kontekst repræsenterer denne "regionale" tilgang til kulturudvikling en spændende ny indfaldsvinkel, en model der kan anvendes også på byniveau. Malmö er for eksempel allerede i gang med dele af kulturplanlægning. Efter en kortlægning af kulturel mangfoldighed i byen er Malmö kommunes udviklingsforvaltning ved at igangsætte en række aktioner med det formål at integrere minoriteter gennem udviklingsprogrammer for kreativitet og iværksætteri, en design festival og nogle inddragende kunstevents. Det overordnede formål med disse initiativer er at bruge kultur som katalysator for at skabe muligheder for unge nytillkomne, der vælger at bosætte sig i byen.



References

As well as reports and strategy documents published by cities currently developing cultural plans, the following publications can provide useful background information on Cultural Planning. The references also include authors cited in this Guide.

Bianchini, F. and Parkinson, M. (Eds), *Cultural Policy and Urban Regeneration: The West European Experience*. Manchester: Manchester University Press, 1993.

Bianchini, F and Ghilardi, L. (1997) *Culture and Neighbourhoods. A Comparative Report*. Strasbourg, Council of Europe.

Department for Culture, Media and Sport. "Local Cultural Strategies: Draft Guidance for Local Authorities in England". London: DCMS, 1999.

Department for Culture, Media and Sport "Guidance for Local Authorities in England on Local Cultural Strategies". London: DCMS, 2000.

Ghilardi, L. 'Cultural Planning and Cultural Diversity' in Bennett, T. (ed) *Differing Diversities: Cultural Policy and Cultural Diversity*. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2001.

Grogan, D. and Mercer, C. with David Engwicht, *The Cultural Planning Handbook: An Essential Australian Guide*. St Leonards, Australia: Allen & Unwin, 1995.

Harvey, D. *The Urban Experience*. Oxford: Oxford UP, 1989.

Landry, C. *The Creative City: A toolkit for urban innovators*. London: Earthscan, 2000.

Maffesoli, M. *The Time of the Tribes: The Decline of Individualism in Mass Society*. London: Sage, 1996.

Mercer, C. *Towards Cultural Citizenship: Tools for Cultural Policy and Development*. Stockholm: The Bank of Sweden Tercentenary Foundation & Gidlunds Förlag, 2002.

Oakley, K. 'Developing Policy as a Shared Narrative' in Bentley, T. and Wilsdon, J. (eds) *The Adaptive State: Strategies for personalising the public realm*. London: Demos, 2003

Partners for Livable Communities. *Culture builds communities*. Washington DC: Partners for Livable Communities, 1995.

Partners for Livable Communities. *Institutions as Fulcrums for Change*. Washington DC: Partners for Livable Communities, 1996.

Partners for Livable Communities. *The Livable City: Revitalizing Urban Communities*. Washington DC: Partners for Livable Communities, 2000.



KULTUR PIXI

Informationsblad om kulturplanlægning i praksis.

KULTUR PIXI er en serie med korte introduktioner til arbejdet med kulturplanlægning. Hensigten er at præsentere centrale begreber og forestillinger om implementeringen af nye kulturbaserede praksisser i samfundet, organisationer og erhverv.

KULTUR PIXI er udviklet og udarbejdet af Horisont-amba i samarbejde med Frederiksborg amt og Interreg III projektet: *Kulturel Identitet, Kulturkortlægning og planlægning i Øresundsregionen*.

Projektleder: Henrik Sparre-Ulrich
www.kulturplan-oresund.dk



NR. 2 - maj 2006
 Kortlægning af kreative aktører

Udgives af
 Horisont-amba
 Østergade 29
 DK-4700 Næstved

Tlf. +45 5570 2970
 Fax +45 5570 2979
 Email: post@horisont-amba.dk
www.horisont-amba.dk

ISSN 1901-581X

Redaktion af dette nummer
 og oversættelse:
 Henrik Haubro